

LES INSTITUCIONS CATALANES I FELIP V DURANT LA SEVA ESTADA A CATALUNYA (1701-1702)

Enric Riera i Fortiana
Universitat de Barcelona

Des de bon antuvi, les relacions entre el nou monarca espanyol, Felip V, i Catalunya no sembla que fossin massa cordials. Així veiem com, per una part, la seva arribada a Madrid, el 18 de febrer de 1701, tingué molt poc ressò al Principat; només es va fer algun acte oficial protocol·lari, amb poca assistència de personalitats representatives i, com diu Narcís Feliu de la Peña, fou “ponderable la quietud y el no gritar, ni aún los muchachos, «Viva el Rey»”.¹ De tota manera, les institucions catalanes sí que l’havien felicitat pel seu nomenament com a Rei d’Espanya, el desembre anterior.

La resposta d’agraïment de Felip V va trigar més de sis mesos. I, encara, diríem que va ser motivada per la necessitat ineludible de venir personalment a Catalunya per rebre la seva futura esposa, Maria Lluïsa de Savoia. El 9 de juliol va escriure dues cartes “A los illustres, amados y fieles nuestros, los concelleres de nuestra Ciudad de Barcelona”, recollides en el Dietari de l’Antich Consell de Cent barceloní. En la primera, com deiem, agraeix la felicitació². En l’altra carta comunica als Consellers que el 16 d’agost sortirà de Madrid cap a Barcelona, on reunirà Corts i esperarà l’arribada de la seva promesa. Els adverteix que ho tinguin tot preparat, però que “se escusen gastos”:

“de que ha parecido avisaros para que lo tengáys entendido y executéys por vuestra parte lo que os tocare, y porque dezeo se escusen gastos en la solemnidad de mi entrada en essa Ciudad por la falta de medios con que se halla y ser más de mi real agrado el que los caudales se apliquen a otras más precisas urgencias de la causa común....”³

I la veritat és que, malgrat les evidents discrepàncies amb la política que emprava el nou Rei, el Consell de Cent s’afanyà a preparar una bona rebuda a Felip V. Immediatament de rebre la carta, varen fer una sessió extraordinària i designaren els delegats que anirien a complimentar el monarca a Martorell i a exposar-li els greuges barcelonins.

Felip V no inicià el viatge fins a primers de setembre. Durant tot el mes, el Consell de Cent féu una sèrie d’obres per millorar l’aspecte de la ciutat i fer externament més agradable la visita reial. Així veiem, per exemple, com el

“Dia 19 de setembre de 1701 se comensá lo pont de la Reyna, sens deixar de treballar dia y nit, ni menos en les festes.”⁴

1. SALRACH, J. M.; DURAN, E.: *Història dels Països Catalans. Dels orígens a 1714*. Volum 2, p. 1131.

2. *Dietari del Antich Consell barceloní o Manual de Novells Ardits*. Vol. XXIII, p. 220.

3. Ídem, p. 220.

4. CAMPRUBÍ, F.; ANGLÈS, P.: *Lumen Domus o Annals del Convent de Santa Catharina*. Tercer volum, p. 47.

El dia 23 de setembre, veient que l'arribada de Felip V era molt propera i que faltaven encara molts detalls per acabar, el Bisbe va dispensar la festa de precepte de Santa Tecla, patrona de la Província Tarraconense:

“pera poder publicament treballar los oficials necessaris pera prevenir las cosas concernents a la Vinguda del Rey; Com son Sastres, Passamaners, Brodadors, Fusters, y demes necessaris; y no sols per la vinguda del Rey, si també per la vinguda de la Reina”⁵

Calia preparar bé el Palau on residiria la règia parella, així com les cases on s'allotjarien els membres del seguici reial. Per aquest motiu:

“En estos mateixos dias, arribà a Barcelona lo Aposentador del Rey, fent entapissar de nou lo Palacio, y assenyalant moltas casas per aposentarse moltas personas que venian ab sa Magestat”⁶.

Mentrestant, el Rei havia comunicat a les institucions catalanes que volia fer l'entrada solemne a Barcelona el dia 30 de setembre. Sis dies abans ja havia arribat a terres lleidatanes, on li donà la benvinguda una representació de la Generalitat. Com era preceptiu, Felip V jurà obediència als furs catalans i, després d'esmerçar uns dies caçant, continuà viatge cap a Barcelona i arribà a les seves rodalies, concretament a Sant Feliu de Llobregat, la tarda del dia 29.

Aquí va rebre els tres representants del Consell de Cent barceloní i decidiren ajornar l'entrada solemne per a l'endemà, perquè pogués reposar abans d'haver-se d'enfrontar a la llarga desfílada d'autoritats i a les festes previstes.

Com és de suposar, cada institució catalana volia donar la pròpia i triomfal benvinguda al Rei i, per això, ja feia dies que consultaven els respectius Dietaris per saber què s'havia fet en semblants ocasions en èpoques anteriors. Els discursos ja eren a punt, tots els representants coneixien quin era el seu paper en la cerimònia i només calia que arribés el dia 30, la data assenyalada.

La Universitat li oferí la primera benvinguda. El seu Rector i els Col·legis, després de passar per diferents carrers de la Ciutat Comtal, perquè el poble veiés els vestuaris, les flors, els timbalers, etc., sortiren de Barcelona cap al migdia per anar a esperar fora de les muralles el Rei i el seu seguici. La impressió que en tregueren els quasi 70 representants universitaris no fou gens positiva: el nou monarca no va fer ni el més mínim esforç per dir encara que fossin quatre paraules en l'idioma del Principat i, a més, s'havia mostrat distant en no contestar el discurs ni baixar de la carrossa reial per saludar, almenys, el Rector:

“es de advertir que lo Rey Nostre Señor no parlá paraula, encara que allargá la ma envers la portlera pera que lay poguessen besar”⁷

Seguidament arribà el Capítol catedralici, presidit pel bisbe, qui féu un breu discurs en castellà, però la resposta per part de Felip V fou tan freda com en el cas de la Universitat:

“No parlá tampoc paraula lo Rey, sí allargá la ma, y lai besá lo Bisbe, y demes clero, tots uniformement apeats y descoberts devant de sa Magestat”⁸

Exactament el mateix succeí quan es presentà la Diputació. La documentació consultada subratlla el fet que, després del discurs del diputat eclesiàstic, el Rei seguí el camí cap a Barcelona, sense “parlar paraula”⁹.

Fins aquí podríem dir que sobtava la fredor del Rei, que no tingués més atencions als representants catalans, etc., però encara no havia fet “res contra furs”. Abans d'arribar

5. Ídem, pp. 47, 48.

6. Ídem, p. 49.

7. Ídem, p. 65.

8. Ídem, p. 67.

9. Ídem, p. 69.

a la Creu Coberta, el seguici reial trobà els Consellers de la Ciutat Comtal. Com assenyala la professora M. Àngels Pérez Samper¹⁰, després de consultar el Llibre de Solemnitats, l'encontre "es va desenvolupar amb presses inusitades":

"luego que foren desencotxats vingué sa magestat ab molta pressa... y a penas fou passat tingueren los senyors concellers noticia que sa magestat ya era a cavall, y que estava esperant .."

El Conseller en Cap parlà en català, "segons estil, ab famós garbo, y sense ambaras...", i tampoc obtingué resposta. Però el que més preocupà fou el fet que:

"se esperave de sa Magestat manaria els Consellers se cobrissin i restaren tots descuberts... Silenciosos tots, y gelat lo cor dels Catalans, a vista de que los consellers anaven descuberts"¹¹

El motiu d'aquesta preocupació és que des de 1694, per un decret de Carles II, el Conseller en Cap tenia títol d'ambaixador i tractament d'excel·lència i, per tant, dret de cobrir-se davant el Rei, com els Grands d'Espanya. Aquest fou el primer incident seriós, que potser significava que el nou Rei no acceptava els privilegis concedits als catalans per la dinastia anterior.

Felip V entrà a la ciutat de Barcelona pel Portal de Sant Antoni, i des d'allà, es dirigí al Palau Reial. Després de reposar uns minuts, sortí a un dels balcons a saludar el poble que el victorejava. I llavors es produí un altre incident:

"Y es de notar que estant sa Magestat en lo balcóquant no se com ly caygué lo bastó portave a terra entre la gent..."¹².

Fou un fet intencionat?. Volia simbolitzar el Rei que governaria per la força?. Allò segur és que aquest fet "dió mucho que discurrir", segons Feliu de la Peña¹³.

Malgrat aquests problemes, és innegable que el poble barceloní volgué posar molta cura per solemnitzar l'entrada del Rei i els diferents gremis competiren per oferir-li del bo i millor dels seus artistes. Els argenters, per exemple, feren:

"la pyramide de Santa Eularia junt el Portal de Sant Antoni una vistosissima capella ardent ab casi innumerables llums de cera, ab delicadesas inexplicables de relleus de or y plata"¹⁴

El dia 2 d'octubre va ser, com era previst, el de la solemne entrada reial i el del seu jurament dels furs catalans. Després que el Governador de la Plaça li donés les claus de la Ciutat, cerimònia que en temps passats feia el Conseller en Cap i que ara iniciava l'increment de la presència militar en el Principat¹⁵, Felip V desfilà pels carrers barcelonins, muntat en un cavall conduït pel Conseller en Cap. Abans de començar la desfilada, autoritzà els consellers a cobrir-se.

Era una tàctica per congraciar-se amb els catalans? L'incident del dia 30 havia estat un oblit sense mala intenció? El cert és que aquest detall causà una bona impressió entre el poble, que aclamà el monarca durant tot el trajecte fins a arribar a la plaça de Sant Francesc, on hom havia instal·lat l'empostissat per fer el jurament dels privilegis catalans.

Sembla que la cerimònia no satisfieia massa el jove Felip V, car, després de jurar, sobre els Evangelis, que respectaria els Privilegis, les Prerrogatives i els Furs catalans, ja volgué anar se'n, sense esperar que els Consellers li besessin la mà (segons el protocol) ni que el Conseller en Cap fes un petit discurs d'agraïment, ni que les Confraries arribessin a sa-

10. PÉREZ SAMPER, M. Àngels: "Les festes reials a la Catalunya del barroc". A *El barroc català* (Girona, 1987), p. 367.

11. CAMPRUBÍ: *Op. cit.*, pp. 72, 73.

12. Ídem, pp. 79, 80.

13. VOLTÉS BOU, P.: *Barcelona durante el gobierno del Archiduque Carlos*. Tom II, p. 6.

14. CAMPRUBÍ: *Op. cit.*, p. 81.

15. PÉREZ SAMPER: *Op. cit.*, p. 371.

ludar el monarca. Malgrat que l'avisaren, se'n cansà i deixà els Consellers i les Confraries mig plantats, com recull la documentació :

“ Los Concellers estaven en lo catafal, als quals no esperà, alçant se de la cadira y luego pujant en son cavall...Que les Confraries que anaven venint, y alguna dellas ab las invencions que havian fet, no pogueren fer los obsequis y reverencias en la Plaça y devant del catafal per haverse anat de allí lo Rey; y que las feren com pogueren per encontrades del Rey en los carrés”¹⁶

El seguici reial passà pel Born cap a Santa Maria del Mar i, d'aquí, es dirigí a la Catedral; pel camí passaren per davant de la presó, on es produí un altre “episodi revelador de la desconexió de Felip V amb el costum”, segons M. Àngels Pérez Samper: el monarca desconeixia el costum d'amnistiar alguns presos quan un rei creuava davant la presó i se girà al conseller en cap dient li:

“¿qué es esta vozería”. Y dit senyor conceller...respongué: “son los encarcelados que piden a vuestra magestad sea servido darles libertad... y respongué sa magestat: “Está bien”¹⁷, i va donar l'ordre d'amnistiar 24 presos.

Els dies següents continuà la fredor reial. Quan les corporacions anaven a saludar-lo per desitjar-li bon dia, no es dignà ni a dirigir-los la paraula; quan anava de caça o de pesca, no donava res a la pobre gent de la comarca que li preparava els animals perquè no fallés el tret.

Els Consellers de Barcelona arribaren a pensar que l'actitud reial era motivada per algun error de cerimonial, i van escriure, el 3 d'octubre, al Secretari del monarca, Ubilla, per demanar-li què havien de fer:

“Los concellers de la present Ciutat de Barcelona, desitjant acertar en las operaciones y fer las molt a gust del rey nostre senyor.....suplican a vostra senyoria sia servit aconcillar los lo que deuen fer: en est particular, puix ningú podrá saber la voluntad de sa magestat millor que vostra senyoria.....també desitjarian saber la forma com voldrà sa magestat que observen dits concellers en lo recibiment y entrada de sa magestat la reina”.

La resposta d'Ubilla tampoc podia ser més seca i tallant:

“me manda su magestad diga a vuestra excelencia que en quanto a los cumplimientos los excuse....hasta que el rey dé orden a vuestra excelencia de lo que ha de executar”¹⁸.

L'inici de les reunions de les Corts, en el convent de Sant Francesc, el 12 d'octubre, no contribuí a millorar les relacions entre el rei i les autoritats del Principat, ans al contrari, per causa de les discrepàncies entre les propostes reials i les reivindicacions dels diputats catalans.

Entre recepcions, visites i cacera, Felip V anava esperant l'arribada de la seva promesa, que venia per mar. Però una successió de tempestes i una profusió de xinxes a la galera reial espantaren la jove princesa savoiana (12 anys) que decidí desembarcar a Marsella i continuar el viatge per terra. Aquesta notícia canvià els plans previstos per a la cerimònia nupcial, la qual s'havia de celebrar a Barcelona, ja que el Rei volgué anar a rebre la seva muller a Figueres, el primer poble important deçà frontera.

El casament se celebrà el 3 de novembre, a l'església parroquial de Figueres. Després d'una sorollosa i accidentada nit de noces, que hem analitzat en un anterior treball nostre¹⁹, l'endemà, cap al vespre, arribaren a la capital empordanesa els representants de la Diputació, per tal de complimentar els Reis. Encapçalats pel Marquès de Vilanant, els sis diputats,

16. CAMPRUBÍ: *Op. cit.*, p. 86.

17. PÉREZ SAMPER: *Op. cit.*, p. 368.

18. *Dietari.....*, p. 355.

19. RIERA FORTIÀNA, E.: “Les festes celebrades a Catalunya durant el viatge i el casament de Felip V”. A *El barroc català* (Girona, 1987), pp. 395, 410.

acompanyats per un nombrós i lluït seguici de carruatges, feren via al Palau Reial i immediatament demanaren permís per saludar la Reina. El Marquès de Vilanant li donà una carta en la qual la Diputació li expressava la benvinguda al seu nou regne:

“Havent tingut noticia de que V. Mag. arribava a est Principat de Cathalunya...ha causat a est Consistori molt particular contento, y alegria, los quals aniran en gran augment ...confiam ha de restar lo Principat molt honrrat, condecorat y affavorit”²⁰

La Reina, com a prova d’agraïment, donà al Marquès de Vilanant una resposta per escrit, perquè la transmetés a la Diputació:

“Ilustres y Fidelissimos Deputados. Hanme sido de particular agrado las expresiones de vuestro zelo...; os he querido manifestar los correspondientes affectos de mi gratitud, con que seréis atendidos de mi propension a honraros y favoreceros en quanto se ofreciere”.²¹

El dia 5 Ses Magestats feren nit a Girona i l’endemà s’aturaren a Hostalric, on els esperaven els ambaixadors del Consell de Cent barceloní, el Comte de Savallà i Josep Amat de Planella. Presentaren els respectes a la parella reial i, demanant audiència a la Reina, el comte li donà la benvinguda en nom de la Ciutat Comtal i la felicità pel seu casament:

“La Ciutat de Barcelona, postrada a las plantas de V. M. ab la major veneració y rendiment que pot, representa a V. Mag.lo incomparable jubilo ab que celebra...sa fidelitat congesca frequents ocasiones en que acredite sa llealtat, son respecte, y son amor”.²²,

discurs que M. Lluïsa agrai molt vivament. El seguici arribà a Barcelona el dia 8, a mitja tarda.

L’endemà començà la desfilada d’autoritats i d’institucions catalanes per presentar els seus respectes al Rei i a la Reina. Els funcionaris reials havien establert l’ordre, deixant, intencionadament, les principals institucions polítiques per al segon dia. En primer lloc es presentà la Reial Audiència del Principat, presidida pel seu Canceller, el bisbe de Girona. A continuació entrà el bisbe de Barcelona i el seu Capítol catedralici, i es dirigí als monarques amb afalagadores frases com:

“Gozosissimo el Cabildo de la santa Catedral Iglesia desta Ciudad... interesandose con singularidad en el universal alborozo de ver felizmente logrado el cumplimiento de los afectuosos deseos y ansias. Quiera el Cielo que a este tan Magestuoso lazo Nupcial entre dos tan grandes y heroycas Almas no le rompa la parca en muchos siglos... para que de él, successivamente se deriven multiplicados Monarcas y Héroes esclarecidos... estiendan su angusto dominio por toda la redondez de el Orbe...”²³

En tercer lloc, i per acabar les visites del dia, ja que el Rei volia anar a caçar, entraren els bisbes de Vic, Urgell i Solsona.

El dia 10 continuaren les ambaixades solemnes, ara per part de les institucions polítiques catalanes. Començà el Consell de Cent, i el seu Conseller en Cap felicità el Rei amb aquestes paraules:

“Donas esta Ciutat mil enorabonas se haze V. Mag. restituit en ella... aportantli la prenda de son major apreçi la Reyna nostra senyora....de que tinga V. Mag. tant dilatada successió que fasse perpetua en esta Monarquia.”²⁴

20. *Festivas demostraciones y majestuosos obsequios con que el muy ilustre y fidelissimo consistorio de los Deputados y Oydores del Principado de Cataluña celebró la dicha que llegó a lograr con el deseado arribo, y feliz himeneo de sus católicos reyes D. Felipe IV de Aragón, Felipe V de Castilla, Conde de Barcelona y Doña Maria Luisa Gabrieli de Saboya*, 1702, p. 133.

21. Ídem, p. 135.

22. Ídem, p. 136.

23. Ídem, pp. 146, 147.

24. Ídem, p. 149.

Acabat el discurs, que el Rei agraià amb un curt “muy bien”, li besaren la mà i els permeté de cobrir-se. Després, “los senyors concellers se n’anaren al quarto de la magestat de la senyora reyna” i el Conseller en Cap li digué:

“Respectuosa y reverent se posa esta Ciutat als reals peus de V. Mag. donantli mil enorabonas de la ditxa li permet sa fortuna, ja en lo feliz arribo de V. Mag. com de la ditxosa unió que acaba V. Mag. de celebrar ab lo rey nostre Senyor; un y altre son tan relevants en sa estimació, son tant de monta en son carinyo...”²⁵

Després del Consell de Cent, entraren els Diputats i Oïdors del Principat. El diputat eclesiàstic, en representació dels altres, donà la benvinguda al Rei, iniciant el seu discurs amb aquestes paraules:

“Los Deputats y Oydors de aquest Principat de V. Mag. obsequiosament gustosos, contents y alegres, com a principalment interessats en la inestimable dicha que logra de haverse dignat V. Mag. honrrar y exaltar aquesta sa provincia, celebrant en ella son Real Desposori”²⁶

Després de presentar els seus respectes a la reina, el Consell de Cent es retirà, entrant, a continuació, el Santo Tribunal de la Fe, és a dir, els inquisidors. En quart lloc, saludà els reis el portantveu del general Governador del Principat. I, finalment, ho féu el Consell de la Batllia General, encapçalat pel comte de Centelles. Tots ells feren uns discursos molt semblants als que hem comentat.

El dia 11, foren els presidents dels tres Braços, els que anaren a complimentar Felip V. I, l’endemà, hi anaren els Síndics dels Capítols de totes les catedrals del Principat, el Marquès d’Aitona (com a Maestre Racional de la Real Casa y Corte), el Magistrat de la Llotja de Mar i la Universitat de Barcelona.

Precisament, aquest dia 12 començaren els actes de les festes del trasllat del cos de Sant Oleguer, previstes inicialment per al mes d’octubre, però que havien estat ajornades per expressa voluntat de Felip V, qui volia que hi fos present la seva muller. Per aquest motiu, sobtà molt la no assistència del matrimoni reial als Oficis Divins que se celebraren el primer dia a la Catedral. Fou una desconsideració premeditada? o només és que preferiren anar a una missa nupcial que se celebrà a Santa Maria del Mar, que era la parròquia del Reial Palau? El cert és que el poble comentà extensament el fet, i així ho reflecteix la documentació treballada.

Per a la tarda del dia 13, les autoritats eclesiàstiques i civils havien projectat de fer una solemne processó, portant el cos incorrupte del Sant. Sobre l’arribada de la processó al Palau Reial, tenim versions diferents. Segons la documentació “oficialista”, tot anà molt bé:

*“se hizo allí una moderada detención, para que sus Magestades (que avian con mucha devoción salido a uno de los balcones de Palacio) pudieran despacio ver y admirar la integridad del Santo Cuerpo”*²⁷

Altra documentació, en canvi, opina que els monarques no prestaren massa atenció a la processó ni es dignaren de fer il·luminar com calia el Palau:

*“nos posá atxa alguna en balcó algu del Palacio, lo que causa no poca admiració, y mes estant las Magestas dins del Palacio; y a las foscas, o ab poca llum de forma que apenas se veren Rey y Reyna”*²⁸.

Les festes de Sant Oleguer duraren tres dies. Els Reis només assistiren a una cerimònia religiosa, la de l’últim dia, celebrada a la Catedral. En canvi, sí que van anar a un torneig

25. Ídem, pp. 150, 151.

26. Ídem, p. 152.

27. *Relación suscinata del feliz arribo a Barcelona de ...don Felipe de Borbón y doña I.uisa Gabriela de Saboya...La festiva pompa con que fueron festejados*, p. 15.

28. CAMPRUBÍ: *Op. cit.*, p. 111.

i a un ball. El torneig, a peu, se celebrà el dia 14, organitzat per la Confraria de Sant Jordi, és a dir, la noblesa catalana, a la Sala dels Borbolls o Pleyts, del Palau Reial vell. Segons un dels documents consultats:

“batallaron todos con tanto valor, destreza y bizarría, rompiendo tantas lanzas, que más parescia uno de aquellos singulares i sangrientos desafíos que tal vez se vieron entre los Exércitos Romano y Carthaginés”²⁹

La tarda de l'últim dia es va ballar la Momeria, un ball molt antic que només es feia en commemoració d'alguna efemèrides reial. Hi participaren dotze parelles, de la flor i nata de la societat catalana, fent ho amb

“tanta variedad de mudanças, laços y cruzados y laberintos sin discrepar en nada de los compases, y clausulas Musicas, animando todas las acciones, y movimientos señoriles, con un donayre y garbo que robava, y arrobava los ojos”³⁰

Sembla que aquesta dansa va agradar molt a Maria Lluïsa, ja que demanà als dansaires que l'acompanyessin l'endemà en la seva visita al monestir de Pedralbes i tornessin a ballar-la.

Des d'aquest dia 16 de novembre es van acabant les festes en honor dels Reis, en part perquè la seva estada a Barcelona s'allargava molt, tot esperant la cada cop més difícil conclusió de les Corts, en part perquè el Rei emmalaltí de tercianes. Només hi ha breus i puntuals referències a algun ball de carnestoltes³¹, a alguns saraus al Palau Reial i a una sessió acadèmica de lectura de poemes a l'Acadèmia dels Desconfiats.

Hem d'esperar al 14 de gener de 1702 per tornar a trobar contactes institucionals entre els Reis i les autoritats catalanes, amb motiu de la cloenda de les Corts. Els Presidents dels 3 Braços, l'arquebisbe de Tarragona, el comte de Peralada i el Conseller en Cap, presentaren a Felip V el “Quadern de les noves Constitucions i Capítols de Corts”. L'arquebisbe de Tarragona, en nom de tots els diputats, féu la presentació formal del document,

“suplicando la presente Corte a V. Magestad sea de su Real agrado jurarlas, como han acostumbrado los gloriosos predecesores de V. Magestad”³²

Malgrat l'acabament de les Corts, la família reial restà a Barcelona, per raó d'una recaiguda de la salut del Rei. Aprofitant l'avinentesa, el dia 17 el Consell de Cent envià una representació al monarca, per comunicar-li que havien decidit donar-li graciosament cinquanta mil lliures, com a agraïment per l'aprovació de les noves constitucions del Principat. Li digueren que els hauria agradat poder ser més generosos, però

“per trobar se la ciutat ab pocas conveniencias per las ocurrencias y gastos fets....trenta mil lliures a luego; y las restantes vint mil quant antes”³³

Seguint el Dietari del Consell de Cent, el 8 de febrer, als obrers d'aquesta institució que anaren a Palau, com feien cada dia, per interessar-se per la salut del Rei, els fou comunicat que li havia sortit una forta erupció, que tres dies després ja fou diagnosticada com a xarampió. L'evolució de la malaltia fou la normal en un noi de la seva edat (17 anys), i el dia 22,

“En est dia, anaren los obrers a palacio, a saber de la salud de sa magestat, y los digué lo marqués de Quintana, a qui ne preguntaren, que sa magestat o passava bé y que després dinar se llevaria”³⁴

29. *Relación suscita...*, p. 19.

30. Ídem, p. 22.

31. CAMPRUBÍ: *Op. cit.*, p. 160.

32. *Festivas demostraciones...*, p. 349.

33. CAMPRUBÍ: *Op. cit.*, p. 157.

34. *Dietari...*, XXIV, p. 10.

Mentrestant, els aragonesos s'impacientaven per no veure reunides les seves Corts, convocades feia mesos; i a Nàpols els aldarulls eren cada cop més greus i perillosos. Felip V consultà el seu avi, Lluís XIV, qui li aconsellà que, quan es trobés del tot refet, anés personalment a terres napolitanes, mentre que, a Aragó, hi podia enviar la seva muller.

El dia 5 d'abril, el Consell de Cent anà a acomiadar-se del rei,

“que s'havia d'embarcar ab un dels vaixells se troban en lo port de la present ciutat per anar en Italia....lo senyor conceller en cap li digué lo quant aprecio y estimació feya la present ciutat a sa magestat en haver la honrrada ab sa presència per tant llarch temps....Y sa magestat los respongué que "él se acordaría de la Ciudad".³⁵

Durant aquests dies, la desfilada de les institucions catalanes per donar el comiat al rei fou constant, fins que el dia 8 embarcà. Aquest mateix dia, a la tarda, s'iniciaren les visites de protocol a la Reina, per acomiadar-la. Com a curiositat, direm que quan li tocà el torn al Consell de Cent, el Dietari ens informa del discurs del Conseller en Cap,

“al que respongué sa magestat alguna paraula que nos pogué compéndrer, però se conceixia que eran en demostració de amor a la present Ciutat”³⁶

El dilluns 10 d'abril la Reina marxà camí d'Aragó, posant així punt i final a l'estada dels nous Reis d'Espanya a Barcelona i a terres catalanes.

35. Ídem, p. 17.

36. Ídem, p. 18.